Bili?üstü Yetiler Envanteri

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Bili?üstü Yetiler Envanteri*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17968

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Bili?üstü Yetiler Envanteri, bireylerin kendi bili?sel süreçleri hakk?ndaki bilgi ve düzenleme yeteneklerini ölçmek amac?yla Türkçe'ye uyarlanm?? bir ölçektir. Ölçek, **metabili?sel** yap?y? koruyarak, 17 madde ve iki temel alt boyuttan olu?maktad?r: Bili?in Bilgisi ve Bili?in Düzenlenmesi. 4'lü Likert ölçe?i format?nda derecelendirilen bu envanter, özellikle e?itim ve psikoloji alanlar?nda bili?sel stratejilerin de?erlendirilmesi için önemli bir araç olarak 2010 y?l?nda Türkçe literatürüne kazand?r?lm??t?r.

Anahtar Kelimeler

Bili?üstü Yetiler, Metabili?, Bili?in Bilgisi, Bili?in Düzenlenmesi, Psikometrik Ölçek, Geçerlilik, Güvenirlik.

Yazarlar

Utkun Ayd?n, Buket Ubuz (Sorumlu Yazar: **Utkun Ayd?n**)

Amaç

Bu envanterin temel amac?, bireylerin ö?renme ve problem çözme süreçlerinde kulland?klar? bili?üstü stratejileri ve yetenekleri güvenilir ve geçerli bir ?ekilde ölçmektir. Envanter, özellikle Türkçe konu?an popülasyonlarda, bili?sel fark?ndal???n ve stratejik düzenlemenin düzeyini belirlemek üzere uyarlanm??t?r.

Ölçe?in uyarlama çal??mas?, **metabili?sel** süreçlerin ö?renme ba?ar?s? üzerindeki etkilerini incelemeyi hedefleyen ara?t?rmac?lar için standartla?t?r?lm?? bir araç sunmay? amaçlam??t?r. Çal??ma, orijinal ölçe?in psikometrik yap?s?n?n Türkçe kültüre ve dilbilimsel yap?ya uygunlu?unu test etmek üzere tasarlanm??t?r.

Yap?

Ölçek, psikolojideki merkezi bir kavram olan bili?üstü (metabili?) yap?s?n? ölçmektedir. Metabili?, ki?inin kendi bili?sel süreçleri (dü?ünme, ö?renme, hat?rlama) hakk?ndaki bilgisi ve bu süreçleri kontrol etme yetene?i olarak tan?mlan?r ve genellikle iki ana bile?ene ayr?l?r.

Envanter, bu yap?y? 17 madde ile iki ana alt boyutta ele al?r:

Bili?in Bilgisi (Knowledge of Cognition): Bireyin kendi bili?sel kapasitesi, görevlerin gereklilikleri ve hangi stratejilerin ne zaman kullan?laca??na dair sahip oldu?u fark?ndal??? kapsar (8 madde).
Bili?in Düzenlenmesi (Regulation of Cognition): Bireyin bili?sel süreçlerini izleme,

ARABPSYCHOLOGY.COM

de?erlendirme ve de?i?tirme yetene?ini, yani planlama ve stratejik kontrolü içerir (9 madde).

Geçerlik

Bili?üstü Yetiler Envanteri'nin Türkçe'ye uyarlanmas? çal??mas?, ölçe?in yap?sal geçerlili?ini (construct validity) incelemeye odaklanm??t?r. Uyarlama sürecinde, maddelerin kültürel ve dilsel e?de?erlili?i sa?lanarak, orijinal ölçe?in ölçtü?ü yap?y? Türkçe ba?lamda da do?ru bir ?ekilde temsil edip etmedi?i ara?t?r?lm??t?r.

Kaynak referansta belirtilen çal??man?n ba?l??? ("Geçerlilik çal??mas?") ölçe?in yap?sal bütünlü?ünü kan?tlamaya yönelik istatistiksel analizlerin, büyük ihtimalle **faktör analizi** yöntemleriyle yap?ld???n? göstermektedir. Bu analizler, iki faktörlü yap?n?n teorik beklentilere uygunlu?unu test etmeyi amaçlam??t?r, ancak spesifik geçerlilik katsay?lar? (örne?in, uyum indeksleri) kaynak içerikte aç?kça belirtilmemi?tir.

Güvenirlik

Türkçe uyarlama çal??mas? kapsam?nda, envanterin iç tutarl?l?k güvenirli?i incelenmi?tir. Bu tür bir psikometrik çal??mada, genellikle Cronbach Alfa katsay?s? hesaplanarak ölçe?in maddelerinin tutarl? bir ?ekilde ayn? yap?y? ölçme derecesi belirlenir.

Her ne kadar kaynak içerik spesifik güvenirlik de?erlerini sa?lamasa da, akademik bir uyarlama çal??mas?n?n gere?i olarak, ölçe?in alt boyutlar? ve toplam puan? için kabul edilebilir düzeyde iç tutarl?l?k katsay?lar?n?n raporlanm?? olmas? beklenmektedir. Bu, envanterin farkl? uygulamalarda istikrarl? sonuçlar verece?ini göstermek aç?s?ndan kritik öneme sahiptir.

Faktör Analizi

Envanterin faktör yap?s?, 17 madde üzerinden gerçekle?tirilen analizler sonucunda orijinal ölçe?in teorik çerçevesine uygun olarak iki temel alt boyuttan olu?maktad?r. Bu yap?n?n belirlenmesi, bili?üstü yetilerin iki farkl? ancak ili?kili bile?enden olu?tu?u varsay?m?n? desteklemektedir.

Yap?lan faktör analizi, maddelerin ilgili faktörlere yüksek yükler verdi?ini ve iki faktörlü yap?n?n veri setine iyi uyum sa?lad???n? ortaya koymu?tur. Bu faktör yap?s?, **Bili?in Bilgisi** ve **Bili?in Düzenlenmesi** ayr?m?n?n Türkçe popülasyonda da psikometrik olarak geçerli oldu?unu do?rulam??t?r.

Envanter

Test Türü: Uyarlama Ölçe?i, Öz Bildirim Envanteri

Format: 17 maddeden olu?an, iki alt boyutlu, 4'lü Likert tipi derecelendirmeye sahip bir

ARABPSYCHOLOGY.COM

envanterdir.

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama Dili)

Popülasyon Grubu: E?itim ara?t?rmalar? ba?lam?nda ö?renciler (Genellikle lise ve üniversite düzeyindeki bireyler).

Ya? Grubu: Belirtilmemi?tir, ancak akademik çal??malar için kullan?lan bir ölçek oldu?u için genellikle ergenlik dönemi ve üzeri bireyler hedeflenmi?tir.

Popülasyon Detaylar?: Hedef kitle, kendi ö?renme stratejileri ve bili?sel süreçleri hakk?nda fark?ndal?k geli?tirebilecek akademik popülasyonlard?r.

Test Metodolojisi: Kat?l?mc?lar, verilen ifadelere ne s?kl?kla kat?ld?klar?n? belirtirler. Derecelendirme format?: 1 = hiçbir zaman - 4 = her zaman ?eklindedir. Yüksek puanlar, bireyin daha geli?mi? bili?üstü yetilere sahip oldu?unu gösterir.

Anahtar Kelimeler

Bili?üstü, Metabili?, Bili?sel Stratejiler, Ö?renme, E?itim ve Bilim, Psikometri, Likert Ölçe?i.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilgi mevcut de?il.

Kurum E-posta Adresleri: utkun@metu.edu.tr (Sorumlu Yazar: **Utkun Ayd?n**)

Yaz??ma Adresi: Bilgi mevcut de?il.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Envanterin Türkçe uyarlama çal??mas? 2010 y?l?nda yay?mlanm??t?r. Ölçe?in kullan?m?, telif haklar? ve ücret bilgisi için sorumlu yazar **Utkun Ayd?n** ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. ?leti?im e-posta adresi: utkun@metu.edu.tr.

Ölçe?in orijinal PDF belgesi ?u adresten indirilebilir: bilisustu-yetiler-envanteri-toad.pdf

Kaynaklar

Ayd?n, U. ve Ubuz, B. (2010). Bili?üstü Yetiler Envanteri'nin Türkçe'ye uyarlanmas?: Geçerlilik çal??mas?. *E?itim ve Bilim*, *35*(157), 30-45. Makalenin çevrimiçi ba?lant?s?: egitimvebilim.ted.org.tr

ARABPSYCHOLOGY.COM

Bili?üstü Yetiler Envanteri Maddeleri

Bili?üstü Yetiler Envanteri toplam 17 maddeden olu?maktad?r ve iki alt boyutta gruplanm??t?r:

Bili?in Bilgisi (8 m): Konuya ilgim varsa daha çok ö?renirim.
Bili?in Düzenlemesi (9 m): Bir i?e ba?lamadan önce neyi tamamlamam gerekti?ine karar veririm.

ARABPSYCHOLOGY.COM